

Pædagogisk læreplan for Den Grønne Kastanje 2025-2027

Hvem er vi?

Den Grønne Kastanje er en integreret institution for børn i alderen 0-6 år. Den ligger i hjertet af København omgivet af Botanisk Have, søerne og Østre Anlæg. Vi har plads til 36 vuggestuebørn fordelt på tre stuer og 44 børnehavebørn fordelt på to stuer. Vi bor i lyse bygninger fra 2013 med tilhørende stor legeplads, hvor der er bålplads, drivhus, højbede, cykelbane og meget mere.

Vi vægter nærvær, gode relationer og fællesskab højt. Et af samlingspunkterne for børn og voksne er det gode, økologiske måltid – gerne tilberedt sammen med børnene, og så har vi en lang række traditioner – fx fællessang, sommerfest og bedsteforældre/plantedag – som binder os sammen på tværs af stuer og afdelinger. Pædagogisk har vi et bredt fokus på at skabe lærings- og udviklingsmuligheder for børnene, så vi arbejder løbende og målrettet med læreplanernes seks temaer både i strukturerede forløb, i hverdagsituationer og i leg. Vi er en del af klyngen IBØ klynge C, som overordnet har en grøn profil. Det betyder, at vi i vores pædagogiske praksis vægter science, bæredygtighed, fra jord-til-bord og naturen i byen.

Den grønne kastanje har en lang og traditionsrig historie, da institutionen har eksisteret i over 40 år. Vi har haft samme pædagogiske leder siden 2012, og det pædagogiske personale er en god blanding af nye kræfter og medarbejdere, der har været i institutionen mere end 10 år. Det betyder blandt andet, at hverdagen er præget af stabilitet, genkendelighed og erfaring. Samtidig implementerer vi løbende nye pædagogiske tiltag, fx deltager vi sammen med resten af klyngen i 2023-2025 i forskningsprojektet NAVADA (Naturvidenskabelig dannelse i dagtilbud). Her undersøger vi sammen med forskere fra Københavns Professionshøjskole, hvordan vi bedst muligt skaber læringsmiljøer inden for science, natur, udeliv og bæredygtighed. I 2024 deltager det pædagogiske personale desuden i et undervisningsforløb med fokus på bevægelseslege som læringsrum. På den ene side har vi altså fødderne solidt plantet i vores historie, og på den anden side sætter vi en ære i konstant at udvikle og forny pædagogik, praksis og kultur.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

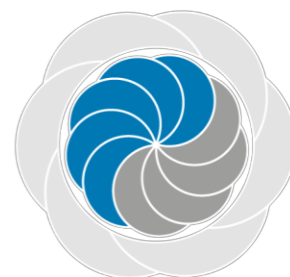
- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Børne- og læringssyn

Den grønne kastanjes børne- og læringssyn er udviklet over to faglige dage, hvor vi i samarbejde med en konsulent gennemgik og diskuterede fem videnskabsteoretiske menneskesyn. Vi kom ret hurtigt frem til, at vi i praksis og holdning læner os op ad de videnskabsteorier, der betegnes som ”dialektisk materialisme” - fx kritisk psykologi, sociale læringsteorier (mesterlære) eller Vygotskijs zone for nærmeste udvikling. Med dette overordnede udgangspunkt kan Den grønne kastanjes børne- og læringssyn formuleres således:

Børnesyn

- Børn er selvstændige individer, der bidrager aktivt til egen udvikling via relationer, handlinger og krav til omgivelserne. Omvendt er børn også bestemt af det omgivende samfund, de krav, der stilles til dem, og de relationer, de indgår i.
- Børn har brug for følelsesmæssige relationer til voksne og andre børn.
- Børn fødes med biologiske forudsætninger, men har brug for aktivt samvær med og positiv opmærksomhed fra andre mennesker for at udvikle deres alsidige personlighed.
- Det enkelte barn er unikt og har krav på at blive mødt med respekt.

Læringssyn

- Børn er født med mange potentialer og har lyst til at udforske verden, men udviklingshastigheden varierer fra barn til barn.
- Den måde, hvorpå børn erhverver sig viden og kunnen, forstås som en proces, hvor barnet indgår i dialog og aktiv handlen i fællesskab med andre børn og voksne.
- Børn lærer gennem udfordringer inden for zonen for nærmeste udvikling (Vygotsky).
- Læring er den viden, de erfaringer og de færdigheder, barnet tilegner sig kropsligt, mentalt og sanseligt. Læring er lig med udvikling. Læringsmål må derfor være processen og udviklingen mere end et konkret resultat. Læringsmålene er altid tilpasset det enkelte barns alderstrin og udviklingsniveau, fx skal et barn på 1 år naturligvis ikke være i stand til at udvise samme grad af empati som et barn på 6 år. På den anden side skal udfordringer og krav til det enkelte barn ligeledes pege frem mod næste udviklingstrin.
- Barnets læring sker hele dagen og i mange forskelligartede situationer: Fra voksenstyrede, planlagte aktiviteter over hverdagens rutiner (måltidet, garderoben) til barnets egen leg og udforskning af sine omgivelser.

- Børn vælger at lege og være sammen af lyst. I legen og samværet afspejler barnet sine sociale færdigheder og udtrykker sin egen personlighed. Legen er et væsentligt læringsrum for barnet.

Og hvordan udmønter vores børne- og læringssyn sig så i praksis? Først og fremmest er børnesynet grundlaget for den måde alle voksne i Den grønne kastanje forventes at møde børnene: Anerkendende og med respekt for det enkelte barn.

Den anerkendende tilgang

Forudsætningen for at børnene får mulighed for at udvikle sig til selvstændige individer med tro på og evne til at mestre deres eget liv er, at de bliver mødt af pædagogisk personale med en anerkendende grundholdning. Det betyder, at den voksne skal ”[...] være emotionel tilgængelig, drage omsorg, vise indlevelse, forståelse og respekt og endelig at have en naturlig evne og vilje til at give den anden ret til sine oplevelser.” (jf. Anne Lise Løvlie Schibbye: ”Relationer”, 2005). At møde barnet anerkendende betyder dermed:

- at møde barnet følelsesmæssigt, at den voksne kan ”føle” med og kommunikere på en afstemmende og udviklingsstøttende måde og være til stede som et åbent og helt menneske.
- at drage omsorg for barnet ved rent praktisk, konkret og fysisk at støtte og hjælpe, men også ved at give barnet passende udfordringer, udholde at barnet er udfordret og samtidig støtte det i dets handlemuligheder.
- at udvise indlevelse ved at sætte ord og handle på, hvad den voksne tror, barnet oplever, og ved at give plads til at barnet selv udtrykker sine oplevelser. At være lydhør og give barnet tid til at udtrykke sig.
- at udvise forståelse for barnet og hans/hendes reaktioner, men ikke nødvendigvis acceptere dem.
- At vise barnet respekt ved at lytte og tage det alvorligt, men også ved at skabe rammer og genkendelige rutiner for barnets udfoldelse gennem forudsigelighed og tydelighed
- at til hver en tid at give barnet ret til dets oplevelser. Barnet oplever en given situation på baggrund af egne forudsætninger, og derfor er oplevelsen ’sand’ for barnet – selvom den ikke er sand for den voksne.
- At vejlede og støtte barnet i forhold til hans/hendes adfærd, ikke hans/hendes person.

Den grønne kastanjes børne- og læringssyn betyder endvidere, at vi vægter relationer og sociale kompetencer meget højt i vores daglige pædagogiske arbejde. Barnet lærer og udvikler sig som sagt ikke i isolation, men i samspillet med andre. Et helt konkret eksempel kan være: Et vuggestuebarn har brug for særlig sprogstimulering, da ordforrådet udvikler sig langsomt. Pædagogen vælger her en sprogstimulerende aktivitet med udgangspunkt i barnets nærmeste udviklingszone og særlige interesser. Aktiviteten udføres som udgangspunkt sammen med andre børn, fordi samspillet med de andre børn er lige så vigtig for sprogtilegnelsen som aktiviteten i sig selv.

Ansvar for det enkelte barns trivsel, udvikling og læring ligger altså hos de pædagogiske medarbejdere i Den grønne kastanje - naturligvis i samarbejde med forældrene. Vi skal sørge for at se, høre og forstå barnet, så vi har blik for det enkelte barns nærmeste udviklingszone. Og vi skal sørge for at skabe de rammer og læringsmiljøer, der støtter barnet i skridtet mod næste

udviklingszone. Det er desuden væsentligt, at den voksne i alle læringsituationer – i legen, i hverdagsituationen, i den vokseninitierede aktivitet – er bevidst om sin position: Er det mest hensigtsmæssigt for barnets udvikling og læring, at den voksne **går foran** (viser vejen, bestemmer, leder, tager initiativ), **går ved siden af** (er på niveau med barnet, udvikler, undersøger og bestemmer sammen med barnet) eller **går bagved** (lader barnet lede og tage initiativ, trækker sig tilbage, men er klar til at gribe og gribe ind, hvis det er nødvendigt). Vi skal sørge for ikke at tage læringsmuligheder fra barnet ved at tage over eller at gribe ind for tidligt i processen. Vi skal eksempelvis hellere sige: ”Jeg er klar til at hjælpe dig, hvis du har brug for det”, når vuggestuebarnet kæmper med at få skoene af, end vi skal tage skoen af for dem.

Børneperspektiv og dannelse

Et vigtigt element i den anerkendende tilgang er evnen til at sætte sig i barnets sted – eller sagt på en anden måde: Se verden, hverdagen og den enkelte situation fra barnets perspektiv. Børneperspektivet er derfor en naturlig del af det pædagogiske arbejde i Den grønne kastanje. Vi bestræber os på, at det enkelte barn har medindflydelse på sin hverdag; at det bliver hørt og taget alvorligt. Vi voksne lytter, spørger ind til barnets mening og efterlever ønsker og behov, hvis det kan lade sig gøre. Nogle helt konkrete eksempler fra vores hverdag kunne være:

- Måltider: De voksne (kok i samarbejde med pædagogisk personale) beslutter, hvad der står på bordet til måltiderne. Men det enkelte barn vælger selv, hvad der må ligge på hendes/hans tallerken, hvor meget hun/han kan spise, og hvad hun/han har lyst til at smage. Den voksne spørger altid (fx ”vil du have sovs?”) - også selvom barnet er så lille, at det kun lige kan pege.
- Det er som regel altid muligt at komme på besøg på en anden stue, hvis et barn ønsker det.
- De voksne tager børnene med på råd: ”Hvad har du lyst til at lave i dag?”, ”Hvor skal vi gå hen på tur?”
- Vi prioriterer, at ugestruktur og pædagogiske personale er ”omstillingsparat”. Der skal være mulighed for at ændre på turdage og planlagte aktiviteter, hvis børnene er i gang med/er nysgerrige på noget andet. Vi følger børnenes spor, så vidt det er muligt.
- Vi observerer og følger med i, hvad det enkelte barn eller en børnegruppe er særligt interesseret i – og så planlægger vi aktiviteter ud fra det. Vi spørger forældrene, hvad barnet er optaget af derhjemme.
- Vi har demokratiske processer i både børnehave og vuggestue. Fx vælger det enkelte barn efter tur højt læsningsbog eller sange til samling. Ligesom børnehaven har haft afholdt ”valg” til tema og mad i klubberne.
- I perioder deltager børnehavebørnene i madklubber, hvor de sammen med kokken beslutter, hvordan madplanen for en uge skal se ud.
- Størstedelen af legetøjet er i børnehøjde, så barnet frit kan vælge. Det legetøj, der skal passes særligt på (fx puslespil i vuggestuen) står fremme og synligt, så barnet kan fortælle den voksne (eller pege på), hvad det vil have.
- Vi prioriterer at gøre børnene selvhjulpne. Jo mere et barn kan selv, jo større handle- og valgfrihed har det.

- Vi bruger vores pædagogiske faglighed og viden til at forstå børnenes perspektiv mere overordnet (fx hvilke generelle behov har et barn på et givent alderstrin?).
- Evaluering fra børnenes perspektiv. Vi er vant til at medtænke børnenes perspektiv i vores evalueringer, fx i form af vores observationer af deres deltagelse, ved at spørge dem direkte, ved at observere, hvad børnegruppen generelt er optaget af eller ved at spørge betydningsfulde personer, om det enkelte barns oplevelser og interesser (vi er ofte i tæt dialog med forældrene om netop det). Fra 2025 vil vi afprøve andre metoder til mere systematisk at inddrage børneperspektivet i evalueringer, fx i forbindelse med SMTTE.

I publikationen ”Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold” (Børne- og Socialministeriet 2018) defineres dannelse som ”... *en dybere form for læring, hvor barnet som aktiv deltager forankrer værdier og viden i egen personlighed som rettesnor for at orientere sig og handle i en global verden som et hensynsfuldt, kritisk og demokratisk menneske*” (p. 17)

For os betyder dannelse dermed også, at det er en læring – en tilegnelse af værdier og viden – som foregår løbende: over dagen, over året og over den tid, barnet er del af kulturen og fællesskabet i Den grønne kastanje. Dannelsesprocessen foregår både planlagt og udtalt, fx når de ældste børn sammen med de voksne fastlægger de regler, de synes skal gælde for Børnehaveklubben. Og den foregår underliggende, når børnene afkoder de værdier og normer, som udtrykkes i de handlinger og ord, som voksne og børn gør i løbet af dagen. Når den voksne fx guider barnet til at sige ”stop” i stedet for at skubbe, ligger der også en værdi/norm bagved: I Den grønne kastanje sætter vi grænser med ord (evt. understøttet af en gestus med hånden) – ikke med vold. Konkrete eksempler kunne være:

- De voksne taler med børnene om at være forskellige – oftest i en situation, hvor det initieres af børnene. I Den grønne kastanje ser vi en styrke i, at vi er forskellige. Der er plads til alle – også dem, der er forskellige fra os selv.
- De voksne guider i grænser. Barnet støttes i at sætte sine grænser og opfordres til at respektere andres. Det er en værdi, vi sætter højt og gerne giver videre.
- Vi taler med børnene om at være en god ven. Hvornår er man en god ven? Hvordan bliver man en god ven? Vi sætter værdier som hjælpsomhed og omsorg højt.
- Vi accepterer ikke mobberi eller en grov omgangstone – heller ikke når vi er uenige eller uvenner. De voksne guider derfor i, hvordan man taler til hinanden og hvordan man løser en konflikt hensigtsmæssigt. Vi snakker om forskellen på drille-for-sjov og drille-for- alvor. De voksne går foran og bestræber sig på at holde den gode tone.
- De voksne guider i almen dannelse, fx hvad er god bordskik? Eller hvad er god digital dannelse? (Eksempelvis: Vi respekterer hinandens grænser og tager derfor heller ikke billeder af børn, der ikke vil have det. Vi har en god og nænsom omgangstone – også når vi er uenige).

Børnefællesskaber

I Den grønne kastanje har alle børn ret til at indgå ligeværdigt og aktivt i små og store betydningsbærende fællesskaber. Det være sig i venskaber, i fællesskabet på stuen eller i fællesskabet i hele institutionen. Det er de pædagogiske medarbejders ansvar, at det enkelte

barn indgår i børnefællesskaberne. Vi styrker fællesskabsfølelsen og giver børnene mulighed for at være en aktiv og ligeværdig deltager i forskellige fællesskaber således:

- Vi accepterer ikke mobning. Det er i orden, hvis en børnegruppe vil lege for sig selv indimellem, men vi accepterer ikke direkte eksklusion eller krænkende handlinger (fysisk eller verbalt). Vi voksne spiller en aktiv rolle i, at tonen blandt børnene er positiv og inkluderende, dels ved at guide børnene og dels ved at være gode rollemodeller.
- Vi skaber rum og tid for børnene til at lege, samarbejde og løse opgaver i fællesskab.
- Vi støtter børnene i at danne venskaber og komme ind i forskellige grupper. Det gør vi blandt andet ved at skabe plads til at lege på tværs af stuerne og på tværs af huset. Vi arbejder, mødes og leger i aldersopdelte grupper, fx børnehavens klubber og vuggestuens rytmik og miniklub. I det daglige har børnehaven åbne døre, og børnene kan bevæge sig frem og tilbage mellem stuerne – og måske finde en god ven på den anden stue. Desuden anbefaler vi private legeaftaler.
- Vi handler, hvis vi observerer, at et barn står uden for fællesskabet. Hvilke pædagogiske redskaber, vi bruger, afhænger af barnet og børnegruppen. Et eksempel kunne være, at barnet får mulighed for at invitere andre børn med i en særlig aktivitet eller leg, så han/hun sammen med de andre kan samles om et fælles tredje (fx et spil eller noget særligt legetøj).
- Vi inddrager og opmuntrer børnene til at deltage i institutionens traditioner. Vi har en række traditioner, der understreger samhørigheden i Den grønne kastanje, fx sommerens fredagssang, julefest og sommerfest.
- Vi har fokus på, at alle børn udvikler deres sociale kompetencer, så de kan indgå og deltage aktivt og ligeværdigt i fællesskaber og venskaber.

Leg

Fokus på leg har altid været et væsentligt træk ved Den grønne kastanjes pædagogiske grundlag. I læreplanerne har vi i mange år understreget legen som et essentielt læringsrum. Det er gennem legen, at barnet lærer sig selv og sin omverden at kende på godt og ondt. Det er i legen barnet udvikler og afprøver sine sociale og personlige kompetencer og bliver opmærksom på egne styrker og svagheder. Derfor er det en af institutionens vigtigste opgaver at give barnet gode muligheder for at lege og udvikle sin leg. Sådan skaber vi blandt andet gode legemuligheder:

- Vi prioriterer, at der skal være tid til leg, og at struktur og regler ikke må være så fastlåste at den kommer i vejen for den gode leg. Eksempel: De voksne har planlagt, at i dag skal børnene male fastelavnsmasker. En del af børnegruppen er imidlertid i fuld gang med en god leg, og derfor venter de med at male til en anden dag.
- Vi har indrettet institutionen, så den lægger op til forskellige typer lege: Der er madrasser, puder og plads til **tumleleg**. Der er motoriske udfordringer, fx små og store trapper, gynger, klatretårn, bakker, rutsjebaner mv, så børn i forskellige aldre kan prøve deres krop af i leg. Der er mange små miljøer og rekvisitter, der lægger op til **rollelege**: legekøkkener, en butik, dukkekrog, udklædningstøj, legehus, sørøverskib og plads til en superhelte-løbeleg. Børnene har adgang til bøger, tegneserier, musik, udklædningstøj mv – og vi ser film, teater **og laver fortællinger sammen – så børnene bliver inspireret til fantasilege**. Vi har bolde, spil, redskaber og voksne, der gerne vil være med, så børnene kan lege **regellege, sanglege og bevægelseslege** som ”Alle mine kyllinger”, ”gemmeleg”, ”fodbold”, ”fangeleg”, ”halefanger”

eller "Bjørnen sover". Børnene har LEGO, plus-plus, magneter, sandkasser, modellervoks, papkasser, tape mv til rådighed, der lægger op til **konstruktionslege**. Og endelig har vi fx balancebane med knopret underlag, sansemoduler på væggen, vand, sand, mudder og meget mere, der lægger op til **undersøgende og udforskende leg**, hvor børnene har mulighed for at mærke, smage, ryste, se på eller bruge tingene på nye måder.

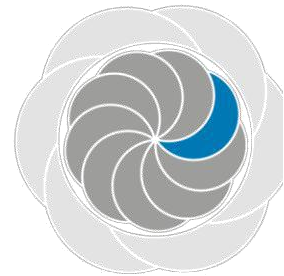
- I Den grønne kastanje skal og må de voksne også meget gerne lege med. Vi er opmærksomme på, hvornår den voksne skal gå foran, ved siden af eller bagved i forhold til legen. For en gruppe vuggestuebørn, der lige er begyndt at lege rolle- og fantasilege, kan det være essentielt, at en voksen deltager aktivt og på lige fod med børnene for at støtte og guide, så legen flyder og konflikter løses. Men for den gruppe førskolebørn, der er i gang med at lege "forældre-og-børn" kan det være direkte forstyrrende, at de voksne blander sig. Her går den voksne bagved og er klar til at gribe ind, hvis der skulle opstå konflikter, som børnene ikke selv kan løse.
- Det pædagogiske personale tager ansvar for, at alle børn oplever gode lege. Vi har fokus på, at alle børn udvikler sociale og personlige kompetencer, så de kan deltage aktivt og ligeværdigt i legen. Vi støtter de børn, der har svært ved at komme med i en leg, fx gennem mindre legegrupper, der samles om et fælles tredje. Det kan være, at den voksne tager initiativ til en leg med en gruppe børn, hvor han/hun så trækker sig mere og mere ud af legen, efterhånden som børnene får greb om, hvordan de får legen til at køre videre. Vi har blik for det enkelte barns legeudvikling, når vi laver TOPI to gange om året.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Den grønne kastanje betragter vi alle aspekter af barnets dag som læringsrum – fra afleveringen om morgenen til afhentningen om eftermiddagen. Det kræver, at det pædagogiske personale har intentioner med og faglige refleksioner omkring alt fra afleveringssituationen, måltider, bleskift og soverutiner til barnets selvinitierede leg og planlagte vokseninitierede aktiviteter. Eksempelvis er det at få skiftet sin ble på skiftebordet er ikke ”bare” en basal omsorgsopgave. Det er en mulighed for en-til-en kontakt mellem et barn og en voksen. Den voksne har mulighed for tæt øjenkontakt, barnet kan se den voksnes mund tydeligt, så det er oplagt at bruge puslesituationen til at sprogstimulere det helt lille barn: Vi kan synge eller tale sammen, vi kan kommunikere med fagter, og der er som regel plads og tid til en ”tutte-bøh-leg”. Det samme gør sig fx gældende, når børnehavebørnene skal have overtøj af og på i garderoben. Her er målet ikke ”bare” at få tøjet af og på barnet, så vi kan komme videre i dagen. Her er mange læringsmuligheder for barnet: Grov- og finmotorik trænes og udvikles, når barnet skal i og ud af tøjet. Sociale kompetencer som at kunne vente og give plads øves, når barnet skal vente på, at det bliver hans eller hendes tur til at få hjælp. Det er også her voksne og børn sammen taler om, hvordan man passer på sine ting (hænger sin jakke på plads), så man kan finde dem igen. En kompetence, som børnene får brug for i skolen, hvor de i højere grad selv skal tage ansvar for deres ting. Ofte bruger de voksne også lejligheden til at lege regellege, fx ”gæt-hvilket-dyr?”: Børnene sidder på deres garderobeplads – nogle er færdige, andre er i gang med at tage tøj af. Den voksne karakteriserer så et dyr (”Den er lille. Det er et pattedyr. Den bor i haven. Den stikker. Den spiser biller og regnorme”), når børnene er klar til at gætte, rækker de hånden op. Dem, der gætter rigtigt, må gå op i børnehaven. Denne leg indeholder ligeledes læring: Der er regler, der skal forstås og læres. Den forudsætter viden om dyr (og man får ny viden om dyr). Den forudsætter og øver sociale kompetencer som at kunne vente på tur og give plads, og den fordrer og øver barnet i at stille sig frem foran de andre og give et svar, der måske ikke er rigtigt (at turde risikere at fejle) – vigtige sider af barnets alsidige udvikling.

Ovenstående er blot to eksempler på, hvordan det pædagogiske personale i Den grønne kastanje forventes at medtænke barnet eller børnegruppens dannelse, udvikling og læring – også i rutiner og hverdagssituationer.

Vi vægter at have så fleksibel en ugestruktur, at vi kan følge børnenes initiativer og tage hensyn til de vilkår, der gælder for en given dag (hvor meget pædagogisk personale er vi? hvordan er

vejret? hvordan har børnegruppen og det enkelte barn, det i dag?). Vi er forpligtet til at levere pædagogisk indhold og aktiviteter hver dag, og der skal ligge didaktiske overvejelser bag de aktiviteter, vi vælger at sætte i gang på en given dag. Det pædagogiske personale skal sørge for at aktiviteterne er varierende og dækker læreplanerne – samt at børnene har medindflydelse. I nogle perioder kan især børnehaven have brug for mere strukturerede ugeplaner, fx i form af planlægning af legegrupper, ture mv. (Hvem skal være hvor, og med hvilke voksne – indholdet kan besluttes mere spontant). Samtidig vægter vi at have en relativt fastlagt struktur for dagen: Rutiner og tidspunkter for fx måltider, putning, skift mellem legeplads og stue (garderobe, badeværelse) er præget af forudsigelighed og genkendelighed. Vi oplever, at det giver både børn og voksne overblik og tryghed. Vi vægter at dele os op i mindre grupper, når det kan lade sig gøre. Det giver rum til fordybelse både i relationer og i aktiviteter.

Vuggestue og børnehave udfylder fire gange årligt en SMTTE for det overordnede tema, der er fokuspunkt i aktiviteter, klubber og læringsforløb for de kommende tre måneder. Temaet kan være så konkret som ”vand” og så bredt som ”Krop og bevægelse”. SMTTE dækker både spontane aktiviteter på stuen, forløb i klubber og ture.

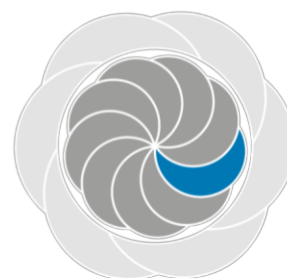
Et væsentligt læringsrum er børnehavens klubber, hvor børnene samles i aldersopdelte grupper på tværs af stuerne en uge hver måned fra august til og med april. Her får de mulighed for at fordybe sig i et emne på mange forskellige måder, fx gennem teater og rollelege, gennem kreative eller musiske aktiviteter, gennem bevægelseslege og kropslig aktivitet, gennem oplæsning og fortælling mv. Klubberne hedder Børnehaveklub (de ældste), Troldeklub (de mellemste) og Bamseklub (de yngste). Det samme team af voksne står for at planlægge, afholde og evaluere den enkelte klubs klubuger hele året. Opdelingen i de tre klubber bruges også ud over klubugerne, fx hvis der er behov for at styrke legerelationerne på tværs af stuerne. Her organiserer vi fx legegrupper, ture eller særlige aktiviteter for klubben.

Vuggestuen har tilsvarende miniklubber, hvor børnene mødes i aldersopdelte grupper på tværs af stuerne. Børnene er opdelt i store-gruppe, mellem-gruppe og lille-gruppe, og de mødes på skift om onsdagen (altså mødes samme klub hver tredje onsdag) fra september til og med april. I vuggestuen følger de voksne ikke en bestemt klub hele året. De er opdelt i tre voksentteams (en voksen fra hver stue), der planlægger, afholder og evaluerer tre klubdage i træk, så de når at have alle tre alderstrin. Aktiviteterne har samme tema eller pædagogiske mål, men er tilpasset de enkelte alderstrin.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Barnets trivsel og udvikling er det absolut vigtigste fokus i Den grønne kastanjes pædagogiske arbejde, og forældrene er et uvurderligt aktiv og en uundværlig samarbejdspartner, når det kommer til at skabe de bedste muligheder for trivsel og udvikling. Vi opfatter forældrene som eksperter i deres egne børn, og det er vigtigt for os, at kvaliteten af samarbejdet omkring børnene rækker ud over almindelige informationsudvekslinger. Nogle af de ting, vi gør, for at styrke forældrepartnerskabet er:

- At møde forældrene med respekt og anerkendelse: De er eksperterne på deres barn. Vi har brug for deres viden og perspektiv for bedst muligt at se barnets perspektiv. Allerede ved forsamtale (hjemmebesøg) før vuggestuestart spørger vi ind til barnet: Hvilke aktiviteter/legetøj er barnet særligt glad for? Hvad er yndlingsmaden? Hvordan trøster vi ham/hende bedst? Hvordan falder han/hun bedst i søvn. Den dialog fortsætter gennem barnets tid i Den grønne kastanje. Hvordan oplever forældrene barnets trivsel? Hvad er barnet optaget af? Hvad fortæller det om børnehaven?
- At udvise interesse ikke bare for barnet, men for hele familien.
- At skabe en relation til forældrene, der er præget af åbenhed og tillid. Forældrene skal føle sig trygge nok til at være åbne omkring barnets trivsel og udvikling i hjemmet – også hvis der er vanskeligheder.
- At være åben over for at forældrene undrer sig eller stiller sig kritisk i forhold til vores pædagogiske praksis, vores kultur eller vores tilgang til deres barn.
- At ledelsen og forældrerådet er synlige, så forældrene har et sted at henvende sig, hvis de oplever, at de ikke bliver imødekommet af det pædagogiske personale – eller hvis forældrene har gode idéer og forslag til fx pædagogisk praksis eller bare gerne vil give positiv feedback.
- At vi handler og tager ansvar, hvis partnerskabet ikke fungerer, fx ved at tage et møde sammen med ledelsen.
- At vi gennem traditioner og arrangementer byder forældrene velkommen og gør dem til en del af fællesskabet i Den grønne kastanje.

En del af det at skabe et godt og gensidigt partnerskab mellem forældre og pædagogisk personale er at sørge for gode kommunikationsveje. I Den grønne kastanje er de blandt andre:

Den daglige kontakt - **ved aflevering og afhentning af barnet**. Der skal være tid til, at forældre og personale kan tale kort sammen om barnets dag eller om generel trivsel og udvikling.

Information og dokumentation.

Aula bruger vi dels til at sende informationer om, hvad der sker på barnets stue og i institutionen generelt. Det er også her, vi dokumenterer børnenes dag og det pædagogiske arbejde gennem

billeder og billedtekst. Omvendt kan forældrene give korte beskeder om sygdom, ferie eller afhentningstidspunkt. For en sikkerheds skyld skriver vi indtil videre også de vigtigste beskeder (fx om tilfælde af smitsomme sygdomme i institutionen) på fysiske opslag, som sidder ved hoveddøren. Herudover har hver stue en tavle, hvor de kan beskrive dagens aktiviteter eller give informationer, ligesom der er en stor fællestavle, der viser årshjulet.

Samtaler i Vuggestuen

I vuggestuen tilbyder vi en **forsamtale**, inden barnet skal begynde i vuggestuen. Hvis forældrene har lyst og mulighed for det, vil vi meget gerne besøge familien i hjemmet. Det er vores erfaring, at det giver den bedste start for barnet og familien.

Når barnet har gået i vuggestuen i ca. 3 måneder, tilbyder vi en **indkøringssamtale**. Her taler vi om, hvordan barnet er faldet til i Den grønne kastanje.

Vi afholder **forældresamtaler** i oktober/november og igen i marts/april måned, hvor vi bl.a. snakker om barnets trivsel og udvikling ud fra seneste TOPI. TOPI er en trivselsvurdering af barnet, som det pædagogiske personale gør to gange om året. Her reflekterer barnets voksne over barnets psykiske og emotionelle trivsel, kognitive trivsel, sociale trivsel (relationer) og fysiske trivsel, hvorefter de vurderer om barnets udvikling og trivsel er i grøn position (trivsel), gul position (øget opmærksomhed) eller rød position (bekymring).

Samtaler i Børnehaven

Vi tilbyder en **overleveringssamtale**, umiddelbart inden barnet skal begynde i børnehaven. Her deltager en voksen fra barnets vuggestuestue og en voksen fra barnets kommende stue i børnehaven. Den voksne fra børnehaven fortæller lidt om det at gå i børnehaven, og forældre og pædagoger aftaler nærmere omkring indkøring.

Børnehaven afholder **forældresamtaler** i efteråret og i foråret. Her taler vi om barnets trivsel og udvikling ud fra seneste TOPI-vurdering. For de ældste børn handler efterårets samtale desuden om barnets skoleparathed.

Generelt om samtaler

Ud over de fastlagte samtaler, kan personale eller forældre naturligtvis altid aftale tid for et møde, hvis der er behov for det.

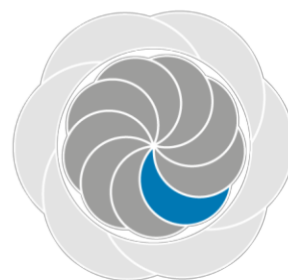
Forældremøder

Vi afholder et forældremøde om året. Det ligger i oktober. Her fortæller stuenes personale, hvordan det går på stuen, og hvordan årets aktiviteter er planlagt. Ved efterårets møde er der ligeledes valg til forældreråd og forældrebestyrelse.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Den grønne kastanje har alle børn – uanset særlige behov eller forudsætninger – ret til at deltage ligeværdigt og aktivt i daginstitutionens fællesskab. Barnet er ikke ”ejer” af sine særlige behov og problemstillinger, og derfor skal sammenhænge, situationer og omgivelser i institutionen tilrettelægges, så det understøtter og rummer barnet, og så barnet oplever at være en værdifuld del af fællesskabet på sine egne præmisser. Vi har arbejdet ud fra tankegangen bag inklusionspædagogikken gennem flere år. Således har vi både i vuggestuen og i børnehaven erfaring med at inkludere børn i udsatte positioner – både med og uden diagnoser. Desuden arbejder vi mere generelt med inklusion, da alle børn i perioder kan være særligt udsatte, fx i overgangen fra vuggestue til børnehave, eller hvis omstændigheder i barnets familieliv ændres (skilsmisse, familieførøgelse mv.). Arbejdet med inklusion foregår i hele institutionen og hele tiden, men af pædagogiske tiltag kan nævnes:

- Vi har et ressourceblik på barnet. Frem for at fokusere på, at ’noget’ er galt eller ’mangler’ hos barnet, har vi fokus på dét, barnet kan. Vi har fokus på, hvordan vi kan tilrettelægge hverdagen, så det udsatte barn er en aktiv del af fællesskabet – uanset særlige behov eller forudsætninger. Vi arbejder således både med barnets konkrete problemstilling, men også på, hvad vi kan ændre i struktur, omgivelser og voksertilgang.
- Vi har fokus på deltagelsesmuligheder. Alle børn skal kunne deltage i aktiviteter og lege på egne præmisser
- Generelt deler vi os så vidt muligt op i mindre grupper, da det skaber plads og ro til alle børn – men i særdeleshed også til barnet i en udsat position.
- Vi bestræber os på at opspore mistrivsel så tidligt som muligt. Her bruger vi bl.a. TOPI, hvor vi to gange årligt systematisk reflekterer over og vurderer alle børns trivsel og udvikling. Vi laver handleplaner for alle børn, der har gul eller rød position i trivsel.
- Vi vægter en tæt kontakt med forældrene. Dels for at vi får deres indsigter i det udsatte barns trivsel, perspektiv og problematik. Dels for at forældrene føler sig trygge nok til at åbne op om eventuelle udfordringer i familien. Ønsket om den tætte forældrekontakt er blandt andet baggrunden for, at vi laver hjemmebesøg inden vuggestuestart. Det er vores erfaring, at et besøg på forældrene og barnets ”hjemmebane” giver den bedste grobund for gensidig tillid og åbenhed.
- Vi tager et barn med bekymrende adfærd op i LTU, så vi gennem analyse og refleksion kan komme frem til en handleplan for, hvordan barnet bedst kan støttes, så det igen kommer i trivsel.

- Når faglig viden og egen erfaring ikke rækker, gør vi brug af ressource team, PPR, støttepædagoger, psykologer, fysioterapeuter, ergoterapeuter, tale- hørepædagog etc.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

I Den grønne kastanje sikrer vi børnene den bedst mulige overgang mellem børnehave og skole således:

- Vi deltager aktivt i den lokale samarbejdsaftale ”Stærkt samarbejde”, som er en aftale mellem de lokale skoler, fritidshjem og børnehaver, der netop har til formål at gøre overgangen mellem børnehave og skole tryk og god.
- Vi sikrer, at al relevant viden om det enkelte barn videreformidles til skolerne ved at udfylde og fremsende vidensoverdragelseskemaer til skolerne hvert år i januar/februar.
- Pædagogerne deltager i netværksmøder mellem skole, børnehave mv., hvis der er behov for det.
- Vi har forældresamtaler omkring de ældste børns skoleparathed i efteråret og igen inden der vidensoverdrages til skolerne.
- Børnehaveklubben (de 5-6-årige) besøger forskellige skoler og fritidshjem i månederne op til skiftet til fritidshjem/skole.
- Vi har fokus på at støtte og udvikle de kompetencer, som barnet har brug for ved skolestart. Det er blandt andet færdigheder som at kunne lytte opmærksomt, tage imod fælles beskeder eller passe på sine ting. Men det er i høj grad også sociale kompetencer og barnets alsidige personlige kompetencer. Ligesom ved overgangen fra vuggestue til børnehave betyder overgangen fra børnehave til skole nemlig, at barnet skal indgå i et større fællesskab med mere komplekse spilleregler og flere børn, end det er vant til. Samtidig er der færre voksne til at guide og støtte børnene. Hvis vi allerede i børnehaven kan styrke børnenes sociale kompetencer, så de fx kan danne nye venskaber og løse konflikter uden at blive guidet af en voksen, har vi hjulpet dem godt på vej. Desuden er personlige egenskaber som tro på egne evner, nysgerrighed og mod på at forsøge og fejle essentielle for barnets lyst til at lære og at udtrykke sig, når han/hun kommer i skole.
- Det er oplagt at bruge Børnehaveklubben til at forberede børnene på skiftet mellem børnehave og skole, da vi her kan skabe et læringsmiljø særligt tilrettelagt til de ældste børn i børnehaven. Hvordan læringsmiljøet konkret bliver udmøntet, er afhængigt af både børnegruppen og det voksne team, der står for klubben. For nogle børnegrupper giver det mening at have et helt konkret fokus på ”det at gå i skole”. Her taler vi om skolen og skaber et rum, hvor børnene kan give udtryk for deres forestillinger og eventuelle bekymringer omkring skolelivet. Måske afprøver vi nogle af skolens typiske rutiner og regler, fx at man skal række hånden op, når man vil sige noget; at børnene sammen laver børnehaveklub-regler; eller at de har frikvarter, øver sig i at skrive deres navne og løser små opgaver. For andre børnegrupper giver det mere mening at have et bredt fokus på de sociale og personlige kompetencer, som børnene får brug for i skolen – fx evnen til at fokusere eller modet til at forsøge og fejle.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Den grønne kastanje ligger centralt placeret i København, og derfor er børn og voksne flittige brugere af diverse kulturtilbud, grønne områder, legepladser og museer. Vuggestuebørnene går ofte ture i nærområdet, fx rundt om søerne, i Botanisk Have eller i Torvehallerne, hvor vi ser, smager og oplever råvarer som fisk, kød og grønt. Vi er ofte i Østre Anlæg, hvor vi både kan opleve store træer, egern og fugle – eller se på tog. Vi bruger legepladsen i Fredens Park, og finder gerne en byggeplads, hvor vi kan se på maskiner og de mennesker, der arbejder med dem. Vi bruger Hovedbiblioteket og Øbro bibliotek til at låne bøger, læse og lege, vi tager i Cinemateket for at se film og bestræber os på at tage i et af byens teatre en gang om året. Med de største vuggestuebørn tager vi også lidt længere væk, når vi oplever dyr på ”Bonderen” (bemandet legeplads på Amager), ser på fisk på Den Blå Planet eller gør os erfaringer med en helt anden type natur på Vestamager.

Børnehavebørnene tager på mange af de samme ture som vuggestuen, men har også mulighed for at tage på længere ture. Børnehaven bruger ofte institutionens ladcykler til at ”udvide” vores nærområde og cykler gerne til fx Svanemøllen Strand eller til legepladserne i Fælledparken. Fra 2020 har børnehaven haft en minibus til rådighed. Det betyder, at vi også inddrager både natur og kultur, der ligger lidt længere væk fra lokalområdet: Dyrehaven, Rude Skov og Amager Strandpark er blevet væsentligt lettere at besøge, ligesom vi kan gå på jagt efter flere af Thomas Dambos trolde rundt omkring i hovedstadsområdet. Ofte indgår der længere ture i børnehavens klubber, fx brugte Børnehaveklubben Østerbro Stadion, de trænede til Den grønne kastanjes olympiade i 2024, ligesom Troldeklubben besøgte Experimentariet, da de havde klubtema om vind og luft, og Bamseklubben var på Nationalmuseet, da de havde vikingetema.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Fysisk og æstetisk børnemiljø i Den grønne Kastanje

Da institutionen flyttede i nye bygninger i 2013, har børnene som udgangspunkt nogle gode og velholdte fysiske rammer at udfolde sig i. Leder og personale har vægtet en indretning, der lægger op til forskellige lege, giver forskellige motoriske udfoldelsesmuligheder og læringsrum, og som er rar, behagelig og inspirerende for børnene at være i. Nogle af de elementer, vi vil fremhæve er:

Legepladsen

- Legepladsen er indrettet i samarbejde med børnehavebørn. De tegnede deres visioner for legepladsen, som lederen så bragte videre til den virksomhed, der skulle renovere/udbygge legepladsen. De ting, der rent praktisk og sikkerhedsmæssigt kunne lade sig gøre, blev udført.
- Legepladsen er opdelt i ”Den store legeplads”, hvor indretningen er tilpasset børnehavebørn og de større vuggestuebørn, og ”Den lille legeplads”, hvor indretningen er tilpasset vuggestuebørn. Opdelingen gør, at vi har mulighed for at skærme små, sårbare eller nye vuggestuebørn, og at de store børn ikke hele tiden skal tage hensyn til vuggestuebørnene. Opdelingen er imidlertid ikke skarpere, end at vi ofte har åbne låger mellem legepladserne, når det passer til børnegruppen (fx når vi har mange store vuggestuebørn). Selv når der er lukkede låger, kan børnene gå på besøg på den anden legeplads. Børnehavebørn, der vil lege på ”Den lille legeplads”, er velkomne, så længe legen passer til det mere rolige og overskuelige læringsmiljø, vi skaber for de mindste. Og vuggestuebørn går ofte på besøg på ”Den store legeplads” – med eller uden deres voksne – når de eller vi mærker, at de har brug for nye udfordringer og udfoldelsesmuligheder. I middagsstunden, når vuggestuebørnene ikke bruger ”Den lille legeplads”, er den åben for børnehavebørnene. Vuggestuen kan frit bruge ”Den store legeplads”.
- Legepladsen indeholder motoriske udfordringer for børn i alle aldre. Eksempelvis er den lille bakke på den lille legeplads en fin udfordring for det helt lille vuggestuebarn, mens brandstangen og klatrevæggen på den store legeplads giver de største børn mulighed for at bruge og udvikle deres grovmotorik. Legepladserne indeholder også legezoner og redskaber, der lægger op til at bruge kroppen på forskellige måder eller til forskellige typer leg: Rutsjebaner (en til de helt små og en til de lidt større), gynger, balancebaner, klatrestativer, cykelbane og niveauforskelle på legepladsen (skråninger, bakker og længere, flade strækninger) giver børnene mulighed for variation i, hvordan de bruger

deres krop. Tipier, shelter, sørøverskib, buskads og små kroge giver børnene mulighed for at trække sig lidt eller skabe en leg på et afgrænset område. Benzintank, cykelbane med trafiklys og asfaltering, butik, legehus og sørøverskib lægger op til rolle- og fantasilege.

- Planter, træer og dyreliv er en integreret del af legepladsen. Legepladsen er et stykke ”bynatur”. Børnene høster fx deres egne råvarer fra æbletræer, solbærbuske og jordbærplanter – eller fra drivhuset, hvor de har sået tomater og agurker. Enten spiser børnene afgrøderne direkte fra træer og buske, ellers samler vi dem sammen og tilbereder dem i køkkenet. Der er velduftende blomster, planter og krydderurter, som dels stimulerer børnenes sanser, og dels tiltrækker insekter som sommerfugle, mariehøner og bier, som børnene ser på, samler ind, og som vi taler om sammen. Rundt om på legepladsen hænger plancher med billeder og tekst om de dyr og planter, der findes på legepladsen. De bruges dels til regellege, fx ”Kan vi finde alle dyrene på planchen?” eller til at indhente viden og tale om de forskellige dyr og planter. Vi har etableret en regnormefarm og rundt omkring ligger træstubbe og bladbuker, der bliver levested for insekter og biller. Børnene skal have mulighed for at opleve og undersøge dyreliv på helt nært hold. Legepladsen er altså et væsentligt læringsrum, når det gælder om at give børnene oplevelser, erfaring og viden om natur og miljø.
- Det er væsentligt for os, at børnene har en oplevelse af, at legepladsen er indbydende, inspirerende og deres. Det æstetiske aspekt har altså stor betydning – også udendørs. Buske, træer, græs og naturmaterialer som træværk, tov og neutralt farvede solsejl giver ro, mens klart farvede plancher, faldunderlag og malet træværk giver liv og energi. Vi vægter at holde legepladsen ved lige, og snakker med børnene om, at vi skal passe på ting, bygninger, træer og buske, så vi har dem mange år endnu. Vi bestræber os på at finde en balance mellem at passe på vores legeplads og give børnene frie muligheder for at bruge den, fx har vi regler om, at man ikke må grave store huller alle steder – til gengæld må man grave lige så tosset man vil i regnormefarmen på den lille legeplads.

Huset

- Huset er så vidt muligt indrettet ud fra et børneperspektiv: Børnene skal selv kunne vælge og tage det legetøj, de har lyst til at lege med. Langt det meste legetøj er altså i børnehøjde. Legetøj eller redskaber, som vi vil passe særligt på, eller som skal bruges med en voksen – fx puslespil, spil, højtælbningsbøger, sakse – står synligt fremme, så børnene kan bede om dem. Børnehaven har hjul under de store kasser med legetøj, så børnene selv kan flytte legen derhen, hvor de vil have den. Kasserne i vuggestuen er så små, at børnene kan skubbe dem hen ad gulvet.
- Der er gode muligheder for motorisk udfoldelse i hele huset; små trapper på hver enkelt stue, og et plateau, man kan (og må) hoppe fra, der er springmadrasser i vuggestuen, og lange strækninger, vuggestuebørnene kan løbe hurtigt på, fx i garderoben. I garderoben har vi endvidere små biler, gåvogne, og wheely bugs, så vuggestuebørnene også kan køre, selvom vejret er så dårligt, at vi ikke kan komme på legepladsen. Og efter ønske fra de store børnehavedrenge har vi sat fodboldmål-folie på en dobbeltdør, som kan lukkes af, så de har en lille indendørs fodboldbane. I fællesrummet kan stole og borde køres væk, så børnehavebørnene har mulighed for at lege bevægelseslege, der kræver lidt mere plads (fx brydning, ”Halefanger”, ”Stinkbomber”).
- Vuggestue-stuerne og garderoben er indrettet med sansemøbler i babyhøjde.
- Vi har skabt forskellige legezoner, som lægger op til rolle- og fantasilege: Køkkener, dukkekroge, butiksfrem, rat og stole (der kan blive en bus eller et fly eller en racerbil) og

et eventyrhjørne. Der er kroge, puderum (Osten), karnapper og sofaer, hvor barnet eller en børnegruppe kan trække sig lidt tilbage.

- Vi udstiller børnenes værker på vægge og opslagstavler på stuerne og i fællesarealerne, så børnene ved, at deres kunst har æstetisk værdi.
- På vægge og døre hænger endvidere plakater og folie, der visuelt inspirerer til fortællinger, til sang eller som giver viden. Fx hænger der et verdenskort i børnehavens fællesareal, som børn og voksne blandt andet bruger, når et barn fortæller, hvor det har været på ferie. På depotdørene i vuggestuen har vi folier med kendte børnesange: Børnene kan altså meget tydeligt vise, hvis de vil synge "Mariehønen Evigglad" eller "Bjørnen sover". Tal og bogstaver figurerer mange steder, fx hænger en plakat med Halfdans ABC lige dér, hvor børnehavebørnene står i kø til toilettet – en oplagt mulighed for at finde det bogstav ens navn begynder med. Der er tal på trappetrinene op til børnehaven, så børnene stort set hver dag tæller – enten for sig selv, med de voksne eller deres forældre.
- Vi har skabt det bedst mulige lyd miljø for børnene ved at opsætte diverse støjdemper: Opslagstavler med lyddæmpende effekt, lyddæmpende vægmonterede siddepuder, lyddæmpende "billeder". Der er endvidere monteret en støjmåler i fællesrummet, der meget tydeligt viser børnene, hvornår lydniveauet er så højt, at det går ud over hørelsen. Vi er desuden opmærksomme på de forskellige lydkilder, vi kan styre, fx hvornår vi spiller musik? Hvor højt taler børn og voksne? Hvornår er det ok med en begejstret råbeleg, og hvornår er det ikke?
- Også indendørs er det væsentligt for os, at børnene oplever deres omgivelser som inspirerende, rare og som deres. Møbler skal være funktionelle og praktiske, men skal også have en æstetisk værdi: De skal være velholdte, afstemte i farver og fremstillet i gode materialer. Vi vægter, at holde vægge, gulve og møbler ved lige, og vi snakker med børnene om, at vi skal passe på vores ting, så vi har dem mange år endnu. Vi bestræber os på at finde en balance mellem at passe på vores hus og give børnene frie muligheder for at bruge det, fx har vi regler om, at man ikke må hoppe i sofaen (den går i stykker) til gengæld må man hoppe fra trapperne ned i madrassen i børnehaven eller på springmadrasserne i vuggestuen.

Det psykiske børnemiljø

I Den grønne kastanje styrker vi blandt andet det psykiske børnemiljø på følgende måder:

- Vi accepterer ikke mobning. Det er i orden, hvis en børnegruppe vil lege for sig selv indimellem, men vi accepterer ikke direkte eksklusion eller krænkende handlinger (fysisk eller verbalt).
- De voksne tager ansvaret for at alle børn er del af et fællesskab, og at de indgår i positive relationer med andre børn (læs uddybende under punktet "Børnefællesskaber").
- En god og stabil relation mellem børn og voksne er afgørende for barnets psykiske trivsel. Børnene i Den grønne kastanje skal derfor møde nærværende voksne, der møder dem med anerkendelse, interesse og respekt. Helt konkret tager vi os tid til at lytte til det enkelte barn, og vi forsøger at forstå og respektere deres udgangspunkt. Vi taler anerkendende, og vi tager ansvaret for, at kontakten mellem barn og voksen er positiv og trygt. Vi bestræber os på ikke at skælde ud, men at være tydelige. Vi afrunder konflikter mellem børn og voksne, så barnet går derfra med en bevidsthed om, at vi er gode venner igen, at konflikten er løst.

- De voksne går foran og tager ansvaret for, at omgangstonen og stemningen i huset er rar, positiv og inkluderende. Vi har en kultur i huset, hvor vi hilser på – og dermed anerkender og ser – hinanden. Fx præsenterer børnehavens pædagoger sig over for nye forældre i vuggestuen, også selvom det varer nogle år, inden barnet skal i børnehave. De voksne i huset hilser på og snakker med alle børn – også dem, der ikke går på samme stue eller etage. Det er en kultur, vi gerne vil give videre til børnene.
- Børnenes dag er bygget op omkring rutiner, der gør hverdagen gennemskuelig og genkendelig. Samtidig giver elementer som det fysiske miljø, tid til leg og voksen- eller børneinitierede aktiviteter barnet muligheder for at udfordre sig selv, udvide sin horisont og opleve nyt.
- Vi vægter, at barnet har indflydelse på sin hverdag i Den grønne kastanje (læs uddybende under punktet "Børneperspektiv og dannelse")

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Den grønne kastanjes pædagogiske læringsmiljø understøtter blandt andet det enkelte barns alsidige personlige udvikling på følgende måder:

- Vi skal anerkende barnet, så det føler sig set, hørt og forstået. Den voksne skal skabe rum og tid til at lytte til barnet. Vi skal tale anerkendende til barnet og hinanden.
- Vi skal udvise tillid til barnets evner. Vi voksne skal være opmærksomme på, at vi ikke overtager en opgave eller en aktivitet, fordi vi regner med, at den er for svær for barnet. Vi skal hjælpe og støtte, ikke overtage.
- Vi skal respektere barnets meninger, selvom vi ikke altid er enige.
- Vi skal have opmærksomhed på det enkelte barns nærmeste udviklingszone, så vi giver barnet passende udviklingsmuligheder og krav.
- Vi skal give barnet små succeser fx ved at give små særlige opgaver, som de kan løse. Fx dækker vuggestuebørnene på skift bord. Barnet oplever her, at det kan magte en opgave, der kræver motoriske færdigheder og fokus. Samtidig bliver barnet fremhævet, da det er en vigtig opgave for fællesskabet.

- Vi skal støtte barnet i at sætte ord på samt rumme og regulere sine følelser. Det gør vi blandt andet ved at spejle, ved at trøste og give fysisk omsorg.
- Vi skal støtte barnet i at mærke og udtrykke sine grænser på en hensigtsmæssig måde. Det gør vi blandt andet ved at opfordre barnet til at bruge sit tale- og kropssprog til at sige til og fra, når en konflikt opstår. Især de mindste har brug for, at vi voksne italesætter deres grænser – enten fordi de ikke har et talesprog endnu, eller fordi de har svært ved selv at gøre det. Sammen med de større børn taler vi generelt om det at sætte grænser, lytte til hinanden og respektere, at et andet barn siger ”nej”.
- I Den grønne kastanje skal et barn have lov til at bruge tid og energi på de ting, det er god til og glad for. Samtidig skal vi motivere og støtte barnet i at søge udfordringer ved at gøre ting, det ikke er god til eller ikke har modet til at gøre. Et barn kan fx være rigtig god til at tegne avancerede tegninger, men tør ikke træde op på en balancebom. Barnet vil muligvis søge den sikre aktivitet (at tegne) og undgå det usikre (balancebommen). Vi skal sørge for at barnet øver sig i det usikre, at gå på balancebommen, først med hjælp fra en voksen, siden på egen hånd. Barnet skal have en oplevelse af, at det er positivt at kaste sig ud i de udfordringer, de først ikke havde modet til.
- Vi skal give barnet medbestemmelse og medindflydelse.
- Vi skal i det små begynde at give ansvar og frihed, når barnet er klar til det. Fx får de børnehavebørn, der er klar til det, lov til at sidde ved ”alenebord” (der sidder ingen voksne ved selve bordet, men ved bordet lige ved siden af), ligesom de får lov at gå forrest i turrækken (med den voksne lige bag sig).
- Vi reflekterer løbende over det enkelte barns alsidige, personlige udvikling. Når vi to gange årligt vurderer det enkelte barns trivsel (TOPI), overvejer vi samtidig, hvilke læringsrum, der vil være særligt gavnlige for barnets udvikling (pædagogisk fokuspunkt). Oplever vi fx at et barn er meget tilbageholdende og derfor har svært ved at tage sin plads i det store børnefællesskab (sige fra/give udtryk for egne behov og ønsker), vil vi skabe et trygt læringsrum, hvor barnet kan øve sig i at tage plads. Hvordan læringsrummet konkret kommer til udtryk, afhænger af barnet, men udgangspunktet vil altid være barnets styrker og interesser, en mindre gruppe børn og en kendt voksen.

De pædagogiske midler, der er beskrevet ovenfor, bruger det pædagogiske personale løbende, gennem hele dagen og i vidt forskellige aktiviteter, hverdagssituationer og leg. En given situation eller aktivitet vil altid rumme lærings- og udviklingspotentialer inden for flere læreplanstemaer. Vi kan eksempelvis tage udgangspunkt i beskrivelsen af det barn, der er usikker på balancebommen. Her vil den voksne have et overordnet pædagogisk mål, der går på at støtte barnets gåpåmod, vedholdenhed og mod til at prøve nyt (og fejle), når han/hun motiverer og hjælper barnet til at træde op på balancebommen. Samtidig giver denne situation/aktivitet barnet grov- og sansemotoriske udfordringer, som ligger inden for læreplanstemaet ”Krop, sanser og bevægelse”. Da vi i Den grønne kastanje endvidere arbejder ud fra tanken om, at barnet udvikler sig i samspillet med andre, vil der formentlig også være andre børn med i legen/aktiviteten. Det betyder igen, at barnets sociale kompetencer kommer i spil, fx når det skal vente på tur (læreplanstemaet ”Social udvikling”)

Det pædagogiske personale er løbende i dialog med forældrene omkring det enkelte barns alsidige personlige udvikling. Vi kan eksempelvis tage udgangspunkt i beskrivelsen af det tilbageholdende barn. Her vil vi sammen med forældrene snakke om, hvordan de oplever barnet hjemme, og hvordan vi oplever barnet her. Sammen finder vi ud af, hvordan vi både i institutionen og i hjemmet kan hjælpe barnet til at turde træde frem, tage sin plads og udtrykke sig

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Den grønne kastanjes pædagogiske læringsmiljø understøtter blandt andet barnets sociale udvikling på følgende måder:

- Vi voksne skal være bevidste om vores betydning som rollemodeller, og vi skal være anerkendende og støttende i vores tilgang til børnene.
- Vi skal være nærværende og tydelige voksne, der skaber tillid og tryghed. Børnene i Den grønne kastanje skal vide, at deres voksne ikke accepterer mobning, drillerier og eksklusion, og at man altid kan hente hjælp og støtte hos en voksen.
- Vi skal give børnene mulighed for og ro til at lege, samarbejde og løse opgaver i fællesskab.
- Vi skal aflæse, hvornår vi skal gå foran, ved siden af eller bagved i legen/aktiviteten/fællesskabet.
- Vi skal give børnene mulighed for at fordybe sig i legen uden afbrydelser fra voksne.
- Vi skal støtte børnene i at danne venskaber og komme ind i forskellige grupper. Det gør vi blandt andet ved at skabe plads til at lege på tværs af stuerne og på tværs af huset. Vi arbejder, mødes og leger i aldersopdelte grupper, fx børnehavens klubber og vuggestuens rytmik og miniklub. I det daglige har børnehaven åbne døre, og børnene kan bevæge sig frem og tilbage mellem stuerne – og måske finde en god ven på den anden stue. Nogle gange spørger børnene om lov til at spise hos en ven på den anden stue, og hvis der er mulighed for det, giver de voksne gerne lov. Desuden anbefaler vi private legeaftaler. Står et barn uden for fællesskabet, vil vi voksne skabe rammer eller et fælles tredje, hvor barnet får mulighed for at invitere andre børn med i en særlig leg/aktivitet.
- Vi skal motivere og støtte, at børn leger sammen og bliver venner, men skal samtidig respektere, at børns venskaber hele tiden er i forandring. Børn udvikler sig, og de vælger hele tiden de andre børn til og fra. Hvis børnenes kemi ikke passer sammen, skal vi ikke presse dem til at lege sammen.

- Børnene skal i fællesskabet støttes til at udvise empati. Vi skal som voksne italesætte og tydeliggøre børnenes følelser og intentioner over for hinanden, så de bevidstgøres om deres og andres rolle i samspillet.
- Vi skal være opmærksomme på, hvornår vi voksne skal blande os i konflikter. Børn kommer uundgåeligt i indbyrdes konflikter, og disse er med til at udvikle barnet, fordi konflikter gør barnet opmærksom på både sine egne og andres intentioner, følelser og ønsker. Hvis en konflikt udvikler sig i en uheldig retning, fx går i hårdknude eller børnene overskrider hinandens grænser, skal vi naturligvis gribe ind. Vi beroliger begge parter i konflikten, før vi snakker med børnene om årsagen til konflikten og hjælper dem videre. Den voksne skal være nysgerrig på konflikten og huske at udvise empati over for begge parter.
- Vi skal inddrage og opmuntre børnene til at deltage i institutionens traditioner. Vi har en række traditioner, der understreger samhørigheden i Den grønne kastanje, fx sommerens fredagssang, julefest og sommerfest.
- På baggrund af viden, erfaring og iagttagelser af børnenes interaktioner, skal vi voksne støtte det enkelte barns udvikling af sociale kompetencer. Når vi to gange årligt vurderer barnets trivsel i TOPI, vurderer vi samtidig barnets sociale trivsel. Hvis vi vurderer, at barnet har brug for en særlig indsats i forhold til den sociale trivsel, vil vi som minimum have barnets sociale udvikling som pædagogisk fokuspunkt for det kommende halve år. Hvis der er en direkte bekymring omkring den sociale trivsel, vil vi udarbejde en handleplan.

De pædagogiske midler, der er beskrevet ovenfor, bruger det pædagogiske personale løbende, gennem hele dagen og i vidt forskellige aktiviteter, hverdagssituationer og leg. En given situation eller aktivitet vil altid rumme lærings- og udviklingspotentialer inden for flere læreplanstemaer. Et eksempel kan være: Personalet i en vuggestuegruppe observerer, at en toårig dreng har svært ved at komme med i de lege, der foregår på stuen. I stedet for at spejle, lege ved siden af eller vise, at han gerne vil være med, lægger han sig oven på legetøjet eller bryder fysisk ind i legen ved at placere sig midt mellem de børn, der er i fuld gang med at lege. Resultatet bliver konflikter i stedet for positiv kontakt. Personalet laver derfor en mindre legegruppe med drengen, to andre børn og en voksen. Den voksnes overordnede pædagogiske mål, er at skabe et overskueligt læringsrum for drengen, hvor den voksne har tid og rum til at guide drengen ind i legen (læreplanstemaet "Social udvikling"). Sammen med børnene beslutter den voksne, at de skal lege med vand på badeværelset. En aktivitet, der også giver mulighed for at udfordre og udvikle sanse- og finmotorik, når børnene hælder vand fra kander og kopper eller plasker i koldt og varmt vand (læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse"). Børnene får en spirende forståelse for størrelsesforhold, når vandet gentagende gange flyder over randen på den lille kop, fordi de tømmer indholdet af den noget større kande ned i den (læreplanspunktet "Natur, udeliv og science"). Den voksne griber børnenes leg og sammen undersøger de hvor mange kopper vand, de kan fylde med kanden (spirende matematisk forståelse).

Det pædagogiske personale er løbende i dialog med forældrene omkring det enkelte barns sociale udvikling. I ovenstående eksempel vil personale og forældre fx tale om, om forældrene oplever samme adfærd i børnefællesskaber uden for vuggestuen. Hvordan leger han fx sammen med større eller mindre søskende? Sammen taler vi om, hvordan forældrene og det pædagogiske personale kan støtte barnets sociale udvikling.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Den grønne kastanjes pædagogiske læringsmiljø understøtter blandt andet barnets kommunikation og sprogudvikling på følgende måder:

- At vi i det daglige hjælper børnene med at sætte ord på deres handlinger, aktiviteter, følelser og tanker i et forsøg på at skabe dialog og samtale.
- At vi voksne møder barnet, hvor det er i dets sproglige udvikling, og giver plads til at barnet kan udtrykke sig. At vi lytter, samtaler og er opmærksomme på at give barnet en ekstra ”tur” i samtalen ved at stille uddybende og interesserede spørgsmål.
- At vi har opmærksomhed på det helt lille barns kommunikation. At vi voksne er nærværende, at vi søger og fastholder øjenkontakt med barnet, at vi går med i en turtagningsleg, at vi svarer og taler eller pludrer med, når barnet pludrer.
- At vi skaber tid og plads til sprogstimulerende lege og aktiviteter, fx samtaler mellem børn og voksne, dialogisk læsning, sproglege, højtlesning, fortællinger, teater, fagtesange, rim og remser, billedlotterier, spil, leg med ord mv.
- At vi er opmærksomme på at enhver aktivitet, rutine eller leg på et hvilket som helst tidspunkt af barnets dag potentielt er et læringsrum for sprog og kommunikation. Det pædagogiske mål med vores måltider er fx ikke kun, at børnene indtager mad for at blive mætte, at de øver sig i at hælde og øse og bruge bestik, eller at de udviser nysgerrighed over for nye smage. Måltidet er også et af de tidspunkter på dagen, hvor vi er samlet i mindre grupper ved borde – og hvor det er oplagt at have et pædagogisk mål om samtale (også nonverbalt med de helt små). Her er der som regel tid og ro til at lytte og spørge ind til børnenes oplevelser. Her er vi i øjenhøjde. Her er vi fælles om at opleve, sanse og spise – og sammen sætte ord på vores oplevelser.

- At vi voksne skal støtte barnet i at holde fokus og koncentrere sig om en aktivitet, en leg eller en samtale. Her skal vi voksne gøre barnet opmærksom på og fastholde barnet i, hvad han/hun er i gang med. Indimellem kan det også betyde, at den voksne må hente barnet tilbage til aktiviteten/legen.
- At vi voksne er sproglige og kommunikative rollemodeller. Vi skal være præcise i vores sprog og opmærksomme på, at vi er aktive medspillere i at udvide barnets ordforråd: Når vi fx ved frokosten spørger, hvilket pålæg vuggestuebarnet vil have på sin rugbrødsmad, peger vi og benævner det ”makrel?” eller ”hummus?” i stedet for bare at sige: ”vil du have det eller det?”. Og når vi i børnehaven læser højt, skal der være plads til at holde pause i fortællingen for at snakke om et ords betydning. Særligt hvis initiativet til samtalen kommer fra børnene.
- At vi voksne er bevidste om, at vi kommunikerer tydeligt med overensstemmelse mellem kropssprog, mimik og talesprog.
- At vi voksne er med til at understøtte børns glæde ved sprog, fx når vi sammen griner og fjoller med sproget eller lever os ind i fortællingen ved højtlesning.
- At der er bøger frit tilgængelige på alle stuer og i fællesrummet, og at der i det fysiske miljø er synligt skriftsprog og bogstaver mange steder, fx barnets navn på deres garderobe, kurs eller skuffe eller diverse plakater med bogstaver som hovedelement.
- At det pædagogiske personale holder deres faglige viden opdateret og bruger talepædagog, støttepædagog og PPR i tilfælde, hvor egen erfaring og viden ikke rækker.
- At alle børn i alderen 2,7-3,4 år samt 5 år sprogtestes i børnehaven, og at vuggestuen benytter sig af redskaber som ”Sprograppen” i forbindelse med de to årlige trivselsvurderinger (TOPI).

De pædagogiske midler, der er beskrevet ovenfor, bruger det pædagogiske personale løbende, gennem hele dagen og i vidt forskellige aktiviteter, hverdagssituationer og leg. En given situation eller aktivitet vil altid rumme lærings- og udviklingspotentialer inden for flere læreplanstemaer. Et eksempel kan være: En pædagog i børnehaven læser højt for en gruppe børn, der er meget optaget af trolde og hekse. Et barn har valgt bogen ”Trolde” (af Lotte Salling). Den voksne holder bogen ud mod børnene, så de kan se billeder og bogstaver. Hun forklarer, at hun kan historien, fordi hun læser bogstaverne. Undervejs stopper de op, taler sammen om billeder og ord: ”Hvad mon et spektakel er?”. Børnene taler først hen over hinanden, men pædagogen forklarer, at så kan vi ikke høre hinanden. Børnene bliver nødt til at tale en ad gangen og lytte til, hvad de andre børn fortæller. Vi skal nok få tid til at høre alle. Bagerst i bogen er et stort billede af Medusa. Hun ser farlig ud og et af børnene bliver bange og græder, da pædagogen slår op på siden. Pædagogen trøster og beroliger barnet. Sætter ord på hans følelser ”Der blev du godt nok forskrækket” og spørger ind ”Er du ok igen?”. Da barnet er faldet til ro, taler hun og børnegruppen om, hvorfor barnet blev bange, og de taler om, hvad de andre børn er bange for”. Den voksnes overordnede pædagogiske mål er her at skabe et læringsrum, hvor børnene dels får mulighed for at samtale om et emne, der optager dem, hvor de får udviklet ordforråd, og hvor deres læselyst skærpes (læreplanstemaet ”Kommunikation og sprog”). Samtidig bliver det et læringsrum for børnenes sociale udvikling, da de skal øve sig i at tale efter tur og lytte, give plads til hinanden og bliver opfordret til at udvise forståelse over for det barn, der blev bange for Medusa.

Det pædagogiske personale er løbende i dialog med forældrene omkring det enkelte barns sproglige udvikling. Vi spørger fx ind til, hvilke ord det helt lille barn er begyndt at sige derhjemme, og om

der er noget særligt, barnet har interesse for, så vi kan tale med barnet om det, der lige optager dem. Måske har de en yndlingsbog, vi skal låne på biblioteket? Hvis der skal iværksættes en særlig indsats i forbindelse med barnets sproglige udvikling, vil det altid foregå i samarbejde med forældrene. Fx vil de fleste samarbejder med tale- hørelære forgå mellem forældre, pædagogisk personale og tale- hørepædagogen.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Den grønne kastanjes pædagogiske læringsmiljø understøtter blandt andet udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse på følgende måder:

- At vi sørger for, at institutionens fysiske rammer lægger op til mange forskellige typer bevægelse. Den grønne kastanje er indrettet, så børnenes sanser stimuleres og indretningen appellerer til kropslig udfoldelse, fx med sansevæg i garderoben, trapper og niveauforskelle og springmadrasser i de tre vuggestuers grupperum. Vi har redskaber, som børnene enten alene eller sammen med en voksen kan bruge til at bruge deres krop: Fx vippeskål til vuggestuebørnene, taktile sti- og stensæt (til at gå balance og mærke forskellige overflader), rullebrædder, hoppedyr, balancebrædder, faldskærm mv.
- Udendørsaktiviteter er centrale for børnenes motoriske udvikling. Derfor vægter vi, at børnehavebørnene så vidt muligt er ude mindst en gang om dagen, og at vuggestuebørnene er ude, når vejret tillader det. På vores egen legeplads har børnene bl.a. mulighed for at bruge løbecyklar, små scootere og cykler (børnene må også medbringe deres egne cykler) på vores cykelbane. Der er basketnet og fodboldbane – og voksne, der gerne vil spille med. Der er rutsjebaner, forskellige klatremuligheder (klatrevæg, klatretårne, sørøverskibe,) balancebaner og niveauforskelle i landskabet, der kan udfordre både små og stores grovmotorik. Der er sandkasser, vand, jord, planter og træer, der giver mulighed for vidt forskellige sansesege. Der er plads til at løbe stærkt, råbe højt og være fysisk eller trække sig tilbage i små, stille kroge og mærke ro i kroppen. Vi bruger også en lang række af de nærliggende parker og legepladser til at give børnene andre og nye muligheder for at udvikle motorik og sanser, fx når vuggestuen tager på Fredens Park legeplads for at hoppe i trampoliner, eller når en af klubberne i børnehaven tager på Østerbro Stadion for at dyrke atletik.
- At vi i det daglige skaber tid og rum til aktiviteter og lege, der støtter børnenes kropslige udvikling og krops- og bevægelsesglæde. Det kan være bevægelseslege

som "Halefanger", "Høj som et hus", "Ude på Savannen", "Stinkbomber" eller "Vasketøj". Det kan være boldspil, dans på stuen, en tur på gyngen eller at vi sammen ruller ned ad bakken. Det kan være yoga, babymassage eller en sansetur, hvor vi bare "er i naturen" og lytter, dufter og oplever. Det kan være kreative aktiviteter, der samtidig øver finmotorik (at klippe med saks, at sætte perler på en piberenser mv) eller det kan være sanse-oplevelser som at lege med vand, sand eller anderledes teksturer (kartoffelmel).

- At vi er opmærksomme på, hvordan barnet og vi kan bruge bevægelse til at regulere arousal og nervesystem, fx gennem proprioceptiske aktiviteter (trillebørgang, galophest, trække, skubbe, massage mv.).
- At vi skaber tid og rum til at barnet gradvist bliver selvhjulpent. Eksempelvis skal vi så vidt muligt støtte det lille vuggestuebarn i selv at bevæge sig frem i stedet for at bære det. Når vuggestuebarnet bliver ældre, skal vi fx støtte børnene i selv at tage tøj af og på, at dække bord eller bruge stiger for at komme op i krybbe eller barnevogn. De mindste børn i børnehaven har stadig brug for støtte og vejledning til fx selv at tage tøj af og på, mens de største børnehavebørn er så selvhjulpne, at de kan hjælpe de yngre børn.
- Vi har spejle på både badeværelse og stuer, så børnene har mulighed for at se og undersøge deres krop: "Hvilken farve øjne har jeg?", "Hvordan ser jeg forskellig ud fra min ven?". Børnene har adgang til en anatomi-dukke i børnehaven og flere anatomi-puslespil, så der er redskaber til at visualisere og undersøge kroppen som biologisk system.
- At vi voksne er rollemodeller: Når det er muligt for os, skal vi bevæge os sammen med børnene og udvise vores egen bevægeglæde – fx når vi leger bevægelege, regellege, spiller bold eller danser sammen.
- I forbindelse med de to årlige trivselsvurderinger, vurderer vi også det enkelte barns fysiske trivsel – herunder om de er motorisk alderssvarende. Hvis vi bemærker, at barnet har gavn af særlig pædagogisk indsats i forhold til den kropslige udvikling, formulerer vi som minimum et pædagogisk fokuspunkt i TOPI. Hvis barnets motoriske udvikling ikke er alderssvarende, laver vi en handleplan, og hvis vores egen viden og erfaring ikke rækker, søger vi ekstern hjælp, fx hos fysioterapeut eller PPR, i samarbejde med forældrene.

De pædagogiske midler, der er beskrevet ovenfor, bruger det pædagogiske personale løbende, gennem hele dagen og i vidt forskellige aktiviteter, hverdagssituationer og leg. En given situation eller aktivitet vil altid rumme lærings- og udviklingspotentialer inden for flere læreplanstemaer. Et eksempel kan være: En voksen spørger en gruppe mindre børnehavebørn, om de skal lege "Jorden er giftig" i fællesrummet. Sammen lægger de puder og skamler og dele af taktilbanen ud, som man kan gå på fra den ene ende af fællesrummet til den anden ende af fællesrummet. Den voksnes pædagogiske hovedmål med legen er at skabe et læringsrum, hvor børnene får udfordret grovmotorik, styrke og balance, samtidig med at de har det sjovt sammen (læreplanstemaet "Krop, sanser og bevægelse"). Legen indeholder regler, der gør, at børnene skal kunne lytte, forstå og afkode beskeder fra den voksne (eller de børn, der kender legen i forvejen). Det kræver koncentration, engagement og fordybelse – alt sammen noget der ligger inden for læreplanstemaet "Alsidig personlig udvikling". Da børnene skal vente på tur og må samarbejde om, hvem der står på hvilke puder, giver legen også mulighed for at afprøve og udvikle empati og samarbejdsevner (læreplanstemaet "Social udvikling").

Det pædagogiske personale er løbende i dialog med forældrene omkring det enkelte barns motoriske udvikling. Hvis der skal iværksættes en særlig indsats i forbindelse med barnets motoriske udvikling, vil det altid foregå i samarbejde med forældrene.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Den grønne kastanjes pædagogiske læringsmiljø understøtter blandt andet de to pædagogiske mål på følgende måder:

- Siden 2021 har vores klynge arbejdet på at skærpe sin profil som en grøn klynge, der vægter bæredygtighed, natur, udeliv og science. Det betyder, at vi de seneste år har haft særligt fokus på at skabe læringsmiljøer inden for læreplanstemaet ”Natur, udeliv og science”. Blandt andet deltager klyngen i 2023-2025 i Københavns Professionshøjskoles forskningsprojekt ”Navada” (Naturvidenskabelig dannelse i daginstitutioner), som undersøger, hvordan vi bedst muligt skaber naturvidenskabelige læringsmiljøer. Helt overordnet har de seneste års arbejde betydet, at vi bestræber os på at få den undersøgende og legende science-tilgang integreret i det meste af vores pædagogiske praksis: *”vi griber børnenes spørgsmål, undren og går sammen på opdagelse i eksperimenter og undersøgende tilgange. Vi giver ikke altid svaret”*. Vi voksne skal være nysgerrige sammen med børnene, vi skal være orienterede mod processen og eksperimentet mere end mod resultatet.
- Vi prioriterer udendørs leg og aktiviteter – både på egen legeplads og på ture i nærmiljøet, fx Østre Anlæg, Botanisk Have eller i parken omkring vores institution.
- Planter, træer og dyreliv er en integreret del af legepladsen. Legepladsen er et stykke ”bynatur” Børnene høster fx deres egne råvarer fra æbletræer, solbærbuske og jordbærplanter – eller fra drivhuset, hvor de har sået tomater og agurker. Enten spiser børnene afgrøderne direkte fra træer og buske, ellers samler vi dem sammen og tilbereder dem i køkkenet. Der er velduftende blomster, planter og krydderurter, som dels stimulerer børnenes sanser, og dels tiltrækker insekter som sommerfugle, mariehøner og bier, som børnene ser på, samler ind, og som vi taler om sammen. Rundt om på legepladsen hænger plancher med billeder og tekst om de dyr og planter, der findes på legepladsen. De bruges dels til regellege, fx ”Kan vi finde alle dyrene på planchen?” eller til at indhente viden og tale om de forskellige dyr og planter. Vi har etableret en regnormefarm og rundt omkring

ligger træstubbe og bladbunker, der bliver levested for insekter og biller. Børnene skal have mulighed for at opleve og undersøge dyreliv på helt nært hold. Legepladsen er altså et væsentligt læringsrum, når det gælder om at give børnene oplevelser, erfaring og viden om natur og miljø.

- Vi tager på ture og giver børnene mulighed for at opleve og udforske andre former for miljø end bymiljø og park, fx tager vi til Amager Strandpark, Svanemøllen Strand, Vestamager Naturcenter, Dyrehaven, Rude skov.
- Det pædagogiske personale planlægger læringsforløb med planter, dyr og naturfænomener som tema, fx i børnehavens klubber eller vuggestuens miniklub. Men vi griber også børnenes initiativer, når der pludseligt opstår en nysgerrighed eller en interesse for et naturfænomen. Finder et barn fx et insekt på legepladsen, bruger vi tid på at undersøge insektet, gøre os forestillinger om, hvad det mon er for et insekt? Hvad det mon kan lide at spise, og hvor det bor? inden vi går på jagt efter svar på internettet eller i en bog om insekter.
- De voksne guider til at behandle dyr ordentligt: at vi fx ikke skal træde på en myre, hive benene af en edderkop eller mase en regnorm – vel vidende at det for mange børn er spændende og en måde at udforske på. Går det alligevel galt, bruger vi det som et læringsrum: Dør en myre af at blive trådt på og hvorfor? Og hvorfor kan regnormen egentlig ikke lide at ligge i en spand med vand, selvom den hedder noget med ”regn”? Vi vil gerne give videre til børnene, at dyr har værdi i sig selv. Vi må gerne tage sneglen op for at undersøge den og gøre os erfaringer med den, men den skal sættes tilbage under det skyggefulde blad hurtigst muligt. Det er der, den trives bedst.
- De voksne guider til at passe på omgivelserne: at vi fx ikke skal hive blade og grene af buske og træer eller smide affald i naturen. Vi vil gerne give videre til børnene, at naturen har en værdi i sig selv (en bæredygtig tilgang til naturen). Vi må gerne være i den, lege i den, undersøge den og bruge den, men vi skal tage vare på den. Hvordan vi og børnene færdes i naturen (også den der er på legepladsen) er en balancegang mellem børnenes udfoldelsesmuligheder og vores mål om at passe på naturen – og det er en samtale, det er vigtigt at inddrage børnene i: Hvilke træer kan bære at være klatretræer? Hvor mange blade og grene kan en buske egentlig tåle at miste til en god leg. Kunne børnene finde et andet materiale at lege med i stedet?
- Vi giver børnene helt konkrete erfaringer med at passe på naturen, når de vander og passer de planter og blomster, som de selv har sået i drivhuset og på legepladsen. Samtidig giver det børnene en spirende fornemmelse for, hvor vores fødevarer kommer fra. Vi bruger nemlig æblerne, kålen, krydderurterne, tomaterne og alt det andet som råvarer i institutionens køkken – og gerne sammen med børnene.
- Vi guider børnene i bæredygtig adfærd, fx beder vi børnene om kun at bruge to servietter, når de tørrer hænder, eller at passe på legetøjet, så det holder længere. I det hele taget arbejder vi i institutionen på at blive mere bæredygtige: Vi har udskiftet engangsvaskeklude med stofklude til håndvask efter maden, vi har stort set udfaset al brug af engangsservice, og vi arbejder på at begrænse madspild. Vi har affaldssortering på stuerne, som børnene deltager aktivt i.
- Vi er opmærksomme på, at børnenes ”stille science” (deres undersøgende, nysgerrige tilgang) bliver til aktiv science. Vi skal guide, sætte ord på og stille udvidende spørgsmål. Vi skal lave eksperimenter og undersøge årsagssammenhænge sammen med børnene.

- Vi støtter børnenes begyndende matematiske opmærksomhed ved at have blik for ”gyldne matematiske øjeblikke” – lige dér hvor barnet er i gang med at udtrykke eller udvikle sin matematiske opmærksomhed. Vi skal bruge barnets initiativ til at styrke den matematiske opmærksomhed, fx ved at stille udvidende spørgsmål, ved at undersøge mængder, størrelsesforhold og tal sammen med barnet eller ved at sætte ord på de matematiske begreber, de er i gang med at undersøge (fx sekvenser, lokalisering, mønstre, former eller logikker). ”Gyldne matematiske øjeblikke” sker eksempelvis, når vuggestuebarnet prøver at tage en alt for lille dukkekjole på. I stedet for blot at fortælle barnet, at kjolen er for lille, skal barnet have lov at prøve (det er i gang med at undersøge og gøre sig erfaringer omkring størrelser). Den voksne kan sammen med barnet undersøge, hvilke bamser og dukker, der KAN passe kjolen. De kan lægge kjolen på gulvet og lægge sig selv ved siden af og se størrelsesforskellen. De kan finde en kjole, barnet KAN passe og prøve at give en dukke den på. Lægge de to kjoler ved siden af hinanden mv.
- Vi har med Navada opdaget, at det ikke nødvendigvis giver mening for børnene at lave deciderede ”matematiske aktiviteter”, men at vi skal medtænke Bishops seks matematiske elementer generelt, når vi leger og laver aktiviteter med børnene. De seks elementer er: At lokalisere og orientere sig i rummet, at genkende og designe en bestemt form, at tælle, at måle og beskrive størrelse med tal, at lege eller spille spil og at forklare og argumentere. Fx kan vi for vuggestuebarnet sætte ord på, at nu kører vi OP, når vi tager elevatoren op til køkkenet. Vi kan sørge for, at børnehavebørnene selv måler af, når vi bager sammen, eller at de er med til at tælle, hvor mange boller, vi skal lave, i forhold til hvor mange børn vi er. De matematiske elementer skal integreres i rutiner og aktiviteter, hvor det giver mening for børnene.

De pædagogiske midler, der er beskrevet ovenfor, bruger det pædagogiske personale løbende, gennem hele dagen og i vidt forskellige aktiviteter, hverdagssituationer og leg. En given situation eller aktivitet vil altid rumme lærings- og udviklingspotentialer inden for flere læreplanstemaer. Et eksempel kan være: Tre voksne har planlagt en miniklubtur til Vestmager Naturcenter for de 12 ældste vuggestuebørn. Det overordnede pædagogiske mål er at give børnene en mulighed for at opleve og undersøge en anden form for natur, end den de oplever på legepladsen eller i de nærliggende parker. De voksne har på forhånd besluttet, at deres position skal være bagved børnene – det er dem, der skal lede: Bestemme hvor vi skal gå hen, om vi skal hoppe i mudderpytter eller se på får. Deres nysgerrighed og lyst til at undersøge kommer først. Undervejs taler børn og voksne sammen om de ting, de ser og oplever, hvilket understøtter de pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Kommunikation og sprog”. Omgivelserne i Vestmager Naturcenter lægger op til, at børnene klatrer på stubbe, løber stærkt, hopper i mudder og bruger deres krop til at indtage de nye omgivelser, hvilket understøtter de pædagogiske mål for læreplanstemaet ”Krop, sanser og bevægelse”.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Den grønne kastanjes pædagogiske læringsmiljø understøtter blandt andet de to pædagogiske mål på følgende måder:

- Vi voksne er rollemodeller, der skal møde børnene og deres børnekultur med tolerance. Vi skal guide børnene i at møde andre mennesker og kulturer med forståelse for forskelligheder. Vi skal tale åbent og inkluderende med børnene om de forskelligheder, der er mellem mennesker, fx har nogle børn et andet sprog, nogle andre traditioner, madkultur eller en anden tro.
- Vi videregiver både den danske og institutionens egen kultur og traditioner gennem årstidsfester og arrangementer. I skrivende stund er langt størstedelen af familierne i Den grønne kastanje etnisk danske, og derfor er det hovedsageligt de kulturkristne højtider, vi fejrer. Vi gør meget ud af institutionens traditioner omkring jul, fastelavn og påske, men har også ladet os inspirere af den amerikanske kultur, når vi holder Halloween. I det hele taget er det væsentlig for os at være åbne og nysgerrige på andre traditioner og kulturelle/religiøse mærkedage end dem, der sædvanligt vis fejres af etniske danskere. Det er ikke utænkeligt, at vi holder en Eid-fest eller markerer den hinduistiske Holi-festival, hvis der i Den grønne kastanje kommer familier eller medarbejdere, som kan og vil være kulturbærere for sådan et arrangement. Sommerfesten er et eksempel på, at barnet og dets forældre tager ’et lille stykke’ af deres families kultur med hjemmefra, når alle familier tager en ret med, som de andre børn og familier kan få lov at smage.
- Vi giver børnene mulighed for at deltage i en stor variation af kulturelle oplevelser, når

besøger museer for kunst (SMK) og kultur (Nationalmuseet, Arbejder- og Frilandsmuseet), når vi tager i teateret, i biografen (Cinemateket) på biblioteket eller får besøg af en specialist i afrikansk trommedans.

- Vi voksne skal gå foran og inspirere børnene ved selv at synge, spille musik, lave fortællinger, læse op, lave dukketeater og ved at være kreative med forskellige materialer.
- Vi skaber tid og rum til kreative og musiske aktiviteter, der er tilpasset barnets alderstrin og udvikling – og helst med udgangspunkt i børnenes egne idéer og initiativer: fingermaling, modellervoks, maling med pensel, klippe/klistre, perler, danse, spille på instrumenter, synge i samlinger eller bare ved frokostbordet, konstruere ”rumstationer”, ”vaskemaskiner” og ”bilbaner” ud af papkasser, emballage og skrald og meget, meget andet. Vi har tradition for at have eventyr som tema i hele institutionen hver januar. Månedens kulminerer med et teaterstykke (ofte baseret på et kendt folkeeventyr), som Børnehaveklubben sætter op og viser for hele institutionen.
- Vi tilrettelægger læringsforløb i børnehavens klubber og vuggestuens miniklubber, hvor kultur, æstetik og fællesskab er hovedtema. Fx har børnehaveklubberne haft klubuge om ”Kunst”, hvor hver klub skabte kunst ved at eksperimentere med forskellige materialer og producere forskellige kunstprodukter (skulptur, malerier, skraldekunst). De besøgte SMK for inspiration og holdt fernisering for forældrene. Miniklubben har haft et tema, der hed ”mit eventyrlige ansigt”, hvor hvert barn dekorerede flere forskellige fotoportrætter af sig selv (med farveblyanter, med fingermaling, med udklippede eventyrlige rekvisitter som kongekroner, troldehorn eller elverører).
- Børnene har mulighed for selv at søge inspiration og oplevelser i de kulturelle produkter, der er overalt i institutionen: Der er bøger på alle stuer og i fællesrummet, og på væggene hænger både deres egen kunst og plakatkunst, de kan bruge som inspiration til fortælling eller egne billeder. I børnehaven står tusser, papir og farveblyanter i børnehøjde, og i vuggestuen kan barnet pege/bede om at få farveblyanter og papir. Hver stue har en blue tooth-højtaler, hvor børnene selv kan være med til at bestemme, hvad vi skal høre, Og er der et særligt kulturfænomen, der optager en børnegruppe, finder vi ud af, hvordan vi kan opleve det sammen.

De pædagogiske midler, der er beskrevet ovenfor, bruger det pædagogiske personale løbende, gennem hele dagen og i vidt forskellige aktiviteter, hverdagsituationer og leg. En given situation eller aktivitet vil altid rumme lærings- og udviklingspotentialer inden for flere læreplanstemaer. Et eksempel kan være: I Den grønne kastanje har vi i mange år samlet alle institutionens børn og voksne til fællessang hver fredag fra maj-september. Det overordnede pædagogiske mål med fællessangen er dels at videregive en unik del af dansk kulturarv; nemlig traditionen for at vi samles og synger sammen (fra samlinger i daginstitutioner til højskolesang og salmesang i kirken). Når vi synger fagtesange, øver os i eller gang på gang gentager tekster på børnenes favoritsange, skaber vi et læringsrum, hvor børnenes kommunikation og sprog stimuleres (læreplanstemaet ”Kommunikation og sprog”). I løbet af fællessangen er der runder, hvor børnene byder ind med, hvilke sange, vi skal synge. Det styrker deres følelse af medbestemmelse og er også en mulighed for det enkelte barn kan øve sig i at stå frem foran en større gruppe mennesker (læreplanstemaet ”Alsidig personlig udvikling”). Endelig er det en kulturel oplevelse, som alle børn og voksne i Den grønne kastanje har sammen – en mulighed for at mødes og skabe samhørighed og nye relationer på tværs af stuer og aldersgrupper (læreplanstemaet ”Social udvikling”).

Evalueringsskulturr

Hvordan skaber vi en evalueringsskulturr, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Den Grønne Kastanjes evalueringsskulturr:

- Børnehaven og vuggestuen laver hvert kvartal en SMTTE-model for de læringsmiljøer (aktiviteter, lege, klubber, ture mv.), vi sætter særligt fokus på de næste tre måneder. Læringsmiljøerne, der er beskrevet i SMTTE-modellen, evalueres efterfølgende på et afdelingsmøde. I 2023 havde alle særligt fokus på at udvikle science-læringsmiljøer, men fra januar 2024 er temaerne bredt ud til alle seks læreplanstemaer.

I børnehaven udfylder hver voksen et individuelt evalueringsskema, som danner udgangspunkt for en fælles refleksion/en sammenskrevet evaluering. Evalueringsskemaerne gemmes i en mappe sammen med SMTTE-modellerne, så de kan bruges til at planlægge fremtidige læringsmiljøer.

I vuggestuen foregår evalueringen som en fælles mundtlig refleksion på et afdelingsmøde eller i middagsstunden. Vi evaluerer ud fra spørgsmål som: Opnåede vi de pædagogiske mål? Hvorfor/hvorfor ikke? Hvilke tegn og initiativer så vi fra børnene (børneperspektiv) – deltog de? Så vi begejstring? Talte de om aktiviteter/temaer efterfølgende? Efterspurgte de aktiviteter/lege efterfølgende? Hvad vil vi tage med videre i de næste læringsmiljøer? Hvad vil vi ikke tage med videre? Hovedpointerne fra evalueringen skrives ned i SMTTE-modellen.

- I børnehaven planlægges og evalueres klubberne som en del af kvartals-SMTTE-modellen. I vuggestuen laver vi særskilt SMTTE for miniklubber.
- LTU-skema – evaluering i middagsstunden/stuemøde nedskrives i LTU-skema
- Evaluering af handleplaner for enkelte børn i forbindelse med TOPI (er der sket en udvikling siden sidst?). Nedskrives i TOPI-noter eller SMTTE.
- Stue-evaluering af handleplaner for enkelte børn/børnegrupper/rutiner/pædagogisk praksis på stuemøder. Skrives ned i SMTTE-model.
- Når dele af institutionens overordnede pædagogiske praksis eller det pædagogiske værdigrundlag (fx normer omkring måltidet eller vores børne- og læringssyn) skal evalueres/ændres, foregår det på P-lørdage eller personalemøder – ofte sammen med en processtyrer, inspirationskilde eller fagperson udefra. Metoden for evaluering tilpasses emnet (hvis vi evaluerer normerne omkring måltidet, kan evalueringen foretages som en fælles mundtlig refleksion og nedskrives i en SMTTE-model, mens en evaluering af vores kerneværdier måske kræver andre metoder).
- Evaluering fra børnenes perspektiv. Vi er vant til at medtænke børnenes perspektiv i vores evalueringer, fx i form af vores observationer af deres deltagelse, ved at spørge dem direkte,

ved at observere, hvad børnegruppen generelt er optaget af eller ved at spørge betydningsfulde personer, om det enkelte barns oplevelser og interesser (vi er ofte i tæt dialog med forældrene om netop det). I 2024-2025 er vi i gang med at afprøve forskellige metoder til systematisk at inddrage børnene i evalueringerne.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

Evalueringen af læreplanerne – herunder de skriftlige pædagogiske læreplaner – er en proces, der involverer alle i det pædagogiske personale.

Hvert andet år bruger vi en personaledag på sammen at udfylde ”Skabelon til skriftlig evaluering af læreplanen” fra Danmarks evalueringsinstitut (<https://eva.dk/udgivelser/2021/mar/skrivbar-skabelon-til-skriftlig-evaluering-af-arbejdet-med-laereplanen>). Sammen udvælger vi tre evalueringer/tre cases ud af den række af evalueringer, som afdelinger, stueteams eller klubteams har lavet de seneste to år. De tre evalueringer vælges ud fra kriterier som væsentlighed og repræsentation: Hvor stor betydning har den enkelte evaluering på vores samlede pædagogiske praksis? Og er der evalueringer fra både vuggestue og børnehave og fra forskellige aspekter af vores praksis – fx handleplan for et barn eller en børnegruppe, SMTTE-modeller for klub, pædagogisk aktivitet eller mere overordnede evalueringer af rutiner, organisering og normer.

Et udvalg bestående af den pædagogiske leder og repræsentanter fra vuggestuen og børnehaven formulerer den endelige evaluering. I forbindelse med evalueringen af de pædagogiske læreplanerne læser og redigerer udvalget ligeledes de skriftlige læreplaner ud fra følgende spørgsmål: Beskriver de skriftlige læreplaner stadigvæk vores pædagogiske værdigrundlag og praksis? Gør vi det, vi skriver, at vi gør? Og hvis vi gør noget andet, er det så praksis, der skal ændres, eller er det de skriftlige læreplaner, der skal rettes til? Har vi brug for at vi samlet reflekterer over og diskuterer vores pædagogiske værdigrundlag? Eventuelle ændringer skrives herefter ind i de skriftlige læreplaner, der gælder for de kommende to år.